

**LEVELEK, VALLOMÁSOK,
MELYEK NEM
SAJKÁS VIDÉKRŐL
SZÁRMAZNAK**

BÁCSFÖLDVÁR

1. Légvári Sándor

**Idősebb Légvári
Sándor és felesége**

Apám 11 hónapig rendőr volt, ezután leköszönt és a Vojnović-malomba helyezkedett el. A zsablyai razzia alatt még viselte az egyenruhát. A parancsok alapján a vasútállomást őrizte, senkit sem bántott, de sokan látták egyenruhába.

Aki ismerte, úgy emlegette, mint jókedvű és jószívű embert.

1944. őszén a dobszóra bevonult a többi fiatalal a Magyar Honvédségbe, de két hét után, haza szökött onnan. Néhány hétig katonaszökevényként bujkált, nappal egyik barátjának a magtárában, csak éjszakánként látta a családját. Hárman voltunk otthon gyerekek. A barátjának nem volt családja, de a saját élete mentéséért feladta apát.

Egyik éjszaka a partizánok csapdát állítottak neki és elfogták. A földvári község házára vitték, ahol csúnyán összeverték. Innen többedmagával parasztkocsin Csúrogra vitték, ahol nyoma vészett. Édesanyámat is becsukták, de végül a három gyerekre hivatkozva kiengedték Becséről.

Földváron akkor sokan maradtak árvák, félárva. Elvesztettük azokat, akik még élhettek volna, hisz oly nagy szükség lett volna rájuk. Ez fáj még ma is a legjobban.

2. Névtelen levélíró

Légvári Sándort és Hornyikot félig agyonverték. Ott feküdtek az utcán az egyiküknek a szeme ki volt verve. Egy Gál nevezetű embernek kellett Csúrogra elszállítani, ahol ki lettek végezve.

Kivégezték Bakos Sándor rendőrt. Dér Sándor rendőr később halt bele sérüléseibe.

Meggyilkolták Kovács István cséplőgép tulajdonost. Egy Sirovica nevű tanyasi embert, a szerb szomszédja verte agyon.

Megtalálták a nyilaspart névsorát, és mindannyiukat kivégezték.

Tehették, hisz Tito szabad kezet adott a fasiszták megbüntetésére. Az már senkit sem érdekelt, hogy bűnösök voltak-e.

Voltak talán tizenöt-húszan. Voltak közöttük asszonyok is, hisz ezek az emberek az ígért földért léptek a pártba. Soha nem harcoltak.

Vranya Istvánnak hiába mondta a bátyja, hogy ne lépjen be a pártba, de hajthatatlan maradt. Föld lett neki ígérve, már az új tanyáját építette, mikor 1944. őszén érte jöttek és agyonverték.

Kelemen Mátyásért a fiát küldték a határba ahol napszámosként a kukoricát törte. Mikor megérkezett mindjárt bekísérték. A felesége még utána szólt, hogy várjon, mindjárt hozza a kabátot. A partizán gúnyosan visszaszólt – Ne hozza, neki már nem kell kabát. – Többet nem látták.

Vinkovics Ágnes is agyonverték. Az ura katona volt és így túlélte.

Agyonverték a Vacsik házaspárt is.

Mandity nem volt a nyilas pártnak a tagja, de mikor a fegyverek beszoigáltatását kérték, bevitte a pisztolyát, (felesége hiába kérte, hogy ne tegye) ott rögtön saját pisztolyával agyonlőtték, pedig a felszólításkor azt ígérték, hogy senkinek sem lesz bántódása.

Ártatlanul ölték meg Benkő Antal vaskereskedőt is. Agyonverték Dózsa vezetéknevű kovácsot is. Őt is a szerb szomszédja vitette be.

Az ártatlanul megkínzott kivégzett embereket előzőleg megkínnozták.

Az élet azért visszavágott.

Csúnya életük lett a hóhéroknek is. Sekulićnak a hímveszőjét vágta le a mezőgazdasági gép. Elvérzett.

Az egyik Bečejac fiatalon meghalt.

Bečejac Marko sokat megölt, asszonyokat is. Az Ő idegei is felmondták a szolgálatot. Naponta, hetente találkozott az utcán az áldozatok hozzátartozóival, akik vagy rámutattak megvetően, vagy köptek egyet a földre – a gyilkos Bečejac Marko -. Végül megőrült. Mindig azt hitte, hogy jönnek érte a magyarok.

Tőso cigány heptikés lett és megfulladt. Miladin örült volt, a felesége is. Egy putriban élte le nem dicső életét. Tapavica Đorđe apja Csúrogon szörnyet halt mikor meglátta, hogy a partizánkák, hogyan mészároltak le legalább ötven embert.

Bácsföldváron kb. 60 ártatlan embert, végeztek ki. Szeretném, ha az utókor számára megmaradnának, mint egy elrettentésül ezek az események, amik nálunk történtek.

Már Óbecse és Ada is az oroszok kezében volt, amikor a német és a magyar védelem menekülni kezdett. A németek Temerin felé menekültek, úgy hogy az úton, a kukoricát hordó parasztkocsikat, menekülés közben az árokba lökték. A magyarok méltóságteljesebben viselkedtek. Volt idejük civil ruhát öltetni, elbúcsúzni a falubeli ismerősöktől. Majd a csendőrtiszt felrobbantotta a Gyöngyszigeti kompot és ők is Temerin felé, távoztak.

Miután a falu védelem nélkül maradt, előjöttek a partizánok a rejtékhelyükről.

Három magyar embert még aznap agyonlöttek a községháza udvarán. Rózsa Sándort, Szabolcski Istvánt, és Zeke Bélát.

A gyilkosok a községházával szembe lakó Sekulić, egy kicsit arrébb lakó Bečejac Marko és Madela. Ők látták a németek és magyarok visszavonulását és mindjárt bosszúba kezdtek.

Rózsa Sándorról azt mondták, hogy katonai ruhákat rejteget. Azért lötték le.

Szabolcski István rendőr volt. Őt azért. Zeke Béla anyaországi anyakönyvezető volt. Akkoriban született családjuk és ők elmentek, de Zeke visszajött, mert talán valamit itt felejtett. Ez lett a veszte.

Ennek a három embernek sírja is van a temetőben. Mind három sír gondozott. Ezt a kivégzését látta a padlásról egy idős ember és rémületében megszakadt a szíve. Halva találtak rá a padláson.

A többi embert éjszaka szedték össze. Rózsa Mátét az elsők között vitték el. Hatvanon felüli idős, gazdag ember volt. Községi küldött. Szívesen jelent meg díszmagyarban. Ünnepeken ezt a verset szavalta:

„Moszkva felé
Hol vannak azok a nagy havasok
Dübörögnek győztesen
A magyar hernyótalpasok.”

A legnagyobb bűne azonban az volt, hogy három társával aláírták a szerbek (betelepített szerbek, szerbiai zsandárok, tanítók dobrovoljacok) Sárvárra való szállítását. A másik két aláíró Szép Gyula bankár és Sirovica gazda elmenekült Magyarországra. Így túléltek a bosszúállást. A meghurcoltak többsége haza jött Sárvárról.

Kis Antalt is az elsők között vitték el. (talán meg is érdemelte).
Elvitték Derkovicsot is.

11 áldozat a „Petőfi brigádban”

1944. végén történt. Az „önkéntes” Petőfi brigádból tizenkét magyar gyerek úgy döntött, hogy átszöknek Magyarországra. Megbeszélték, hogy reggel elindulnak a határ felé, mintha dolguk volna. Katonasorba mennek, és a tizedes vezeti őket.

Reggel induláskor egy társuk hiányzott, azt gondolták, hogy G. nevű társuk meggondolta magát és nem jön velük. Nem tudták, hogy társuk elárulta őket.

Amint mentek az úton a tizedes vezetésével, észrevették, hogy jön utánuk egy teherautó tele fegyverekkel. - Fel a kezekkel le vagytok tartóztatva! -

Másnap mind a tizenegy magyar gyermeket, tizennyolc évesek voltak, agyonlőtték.

A fiúk Földváriak és Pirosiak voltak. A Földváriak között volt egy Szalai, egy Diósi, egy Nagy nevezetű – a nevekre már nem emlékszem –.

A szülők sokáig átkozták a földvári G. nevű áruló fiút, aki most a harcos nyugdíjat kapja.

3. Bartos Eszter

(Részlet Prof. Mészáros Sándor. „Holttá nyilvánítva” című könyvéből)

Mindenkit, akinek a nevét megtalálták a nyilas listán a község házára kísérték. Az elhurcoltak között volt a Galac család is, közöttük az elbeszélő nagymama leánykori nevén Német Ilona, annak két fia, Galac János és Ferenc, valamint János felesége, született Pelle Rozália is. Ezeknek az embereknek semmi más bűnük nem volt, minthogy beiratkoztak a nyilaskeresztes pártba.

Galac Jánoséknak két kisgyermekük volt, az egyik két éves a másik négy éves. Öccsének Ferencnek egy másfél éves kislánya volt. Rozália, János felesége éppen szülés előtt állt és mindennapos várandós volt. A letartóztatásakor sírva kérte, a fegyvereseket, hogy legalább őt hagyják otthon a kisgyermekével, mert csak egy távoli rokon, 75 éves idős asszony maradna mellettük. Hiába rimánkodott, betuszkolták a többiek közé.

Az elbeszélő, az édesanyjának minden nap vitt ételmezt, egy hétig tartották őket fogva. Látszott rajtuk, hogy nagyon megkínózták és verték őket.

Az utolsó napon sírtak, szinte sejtették, hogy mi vár rájuk. Az ennivalót sem akarták elfogadni. Valóban azon az este a Bara-parton vonultak el a partizánok és a fegyveresek

több házba is benyitottak, és ásót, kapát követeltek. A közelben lakók éjjel sortüzet hallottak az úgynevezett csonthalom felől. Úgy tudni, hogy másnap reggel egy idős ember kiment a csonthalomhoz, hogy megnézzze mi történt ott éjjel, nem sejtve, hogy még mindig fegyveres őr áll ott. Őt is lelőtték és elföldelték.

Az egyik emberi mivoltából kivetkőzött, Stojšić nevezetű gyilkos mesélte később nem egyszer borgőzös állapotban, a vendéglőben, amely egyébként második otthona volt – amikor a 25-30 ember megásta a saját sírját, közülük többen jajveszékáltak. Az anyós átfogta a menyé nyakát és rimánkodott, hogy irgalmazzanak meg a fiatalasszonynak, hiszen minden pillanatban megszüülheti gyermekét. Az egyik fegyveres azonban belerúgott, úgy, hogy az idős asszony estében félig leszakította a menyé ruháját. Az utolsó kétségbeesésében ösztönösen feléjük indult János, mire úgy fejbe vágták, hogy összeesett és arcát előntötte a vér. Nem tudott többé talpra állni, ültében lőtték bele a gödörbe.

Rozi pedig állt, remegett és nyöszörgött, hiszen a magzatvíz is elment tőle – „Tudjátok úgy ugrált a hasába a gyerek, amikor agyonlőttük, és oda mentünk hozzá, megnézni, hogy él e még” – mesélte többször Stojšić a kocsmába.

Eddig a borzalmas történet, amelyről sokáig iszonyodva meséltek az emberek a faluban, szerbek és magyarok egyaránt.

Magyarországi pöttyös lányok Bácsföldváron.

Ezek a fiatal lányok Magyarországról jöttek segíteni a szegényeknek és a nagycsaládosoknak. Vajdaság több városában is voltak. A nevüket a pöttyös ruhájuk miatt kapták, mivel mindig így jártak.

1944-őszén a partizánok elől nem tudtak mindannyian elmenekülni. Egy fiatal lányt a partizánok kivégeztek, és a földvári téglagyár gödrében temették el. Valószínűleg nem temették mélyre, mert 3 nap után a disznók ki túrták a gödörből. Csak a pöttyös ruhájáról ismertek rá, mert a disznók szét szedték a testét.

BÁCSFÖLDVÁRI ÁLDOZATOK NÉVSORA
(nem teljes)

Sor- szám	Név	Életkor	Foglalkozás	Családi állapot
1.	Barta Viktória		háziasszony	
2.	Bence Pál		szabó mester	
3.	Benkő István		kereskedő	
4.	Benkő Boldizsár		kereskedő	
5.	Botka Ferenc		földműves	
6.	Botka Sándor		rendőr	
7.	Cini Ferenc felesége		háziasszony	
8.	Derkovics István		villanyszerelő	
9.	Dér Sándor		rendőr	
10.	Dózsa Mihály		kovács	
11.	Diósi ?	fiatal	a Petőfi brigádból	
12.	Galac Ferenc		munkás	
13.	Galac János, Ferenc testvére		munkás	
14.	Galac- Pelle Rozália, János felesége		háziasszony	terhes
15.	Galac Etel Ferenc és János anyja		háziasszony	
16.	Gombár Lajos		munkás	
17.	Gombár Lajos felesége		háziasszony	
18.	Hernyák István		kereskedő	
19.	Horvát Ferenc		földműves	
20.	Jováncai Mária		háziasszony	
21.	Kelemen Mátyás	54		nős 7 család
22.	Kiss Antal (Pici)			
23.	Kovács János		gépész	
24.	Kovács István		cséplőgép tulajd.	
25.	Koperec (?) János			
26.	Kubik Ilona	22	háziasszony	
27.	Légyvári Sándor		munkás	nős 3 család
28.	Mándity ?			
29.	Nagy ?	fiatal	a Petőfi brigádból	
30.	Nacsa József		asztalos	nős 1 család
31.	Német Ferenc		fényképész	

32.	Rózsa Máté		földműves	
33.	Rózsa Sándor		mechanikus	
34.	Szabó József	kb.35		
35.	Szabolcski István		rendőr	
36.	Szalai ?	fiatal	a Petőfi brigádból	
37.	Tóth József		földműves	nős 5 család
38.	Újvári József		ékszerész	
39.	Újvári László		gépész	
40.	Vacsik Éva		háziasszony	7 család
41.	Vacsik Éva férje		földműves	
42.	Vinkovics Ágnes	36	háziasszony	
43.	Vranya István		földműves	
44.	Zeke Béla	33	tisztviselő	

ÓBECSE

Becsének 1941-es magyarnépszámlálás adatai szerint 21200 lakósa volt ebből 14671 magyarnak vallotta magát.

A becsei körzeti parancsnokságnak 1944. december végén elkészített kimutatásában 13993 magyar volt, 678 fővel kevesebb. Talán pár százan elmenekültek, és 150-200 embert pedig kivégeztek.

1. Utcai Julianna

Édesapám 1942. nyarán jelentkezett községi rendőrnek. Felvették. 1944. októberében egy nap úgy jött haza, hogy menekülni kell, mert jönnek az oroszok. Anyukámmal megbeszélték, hogy mi nem megyünk sehova. Apám azt mondta, hogy ő nem bűnös, és nincs miért menekülnie. Hiszen minden országban vannak rendőrök és az nem bűn.

Öten voltunk a családban. Apám, anyám, a nagymamám és a kishúgom. Én akkor 13 éves voltam. Október nyolcadikán bejöttek az oroszok. Nem bántottak bennünket. Október kilencedikén, hétfőn édesapám összerakta egy zsákba az össz rendőri felszerelést. Anyukám és én bevittük a községházára és átadtuk a partizánoknak. Elismervényt is kaptunk az átadásról.

Szerdán kijött hozzánk 4-5 partizán és elvitték édesapámat. Azt mondták, hogy vigyünk neki ennivalót minden nap. Anyukám fiatal volt és sok rosszat hallottunk, így én vittem az ebédet. Nagyon félttem. Egy idős szerb rendőr vette át az ennivalót, aki a régi Jugoszláviában is rendőr volt. 1941-ig szolgált, majd a magyarok nyugdíjazták, nem végezték ki. Nagyon szépen beszélt velem, de apámat nem láthattam.

Pár nap után azt mondta a rendőr, hogy haza engedik estére az apámat. Haza is jött, mi nagyon örültünk, de ő nagyon szomorú volt.

Elmondta, hogy a szerb rendőr, aki elengedte, mondta neki, hogy még az éjjel meneküljön el, mert nagy baj lesz. Ő nem ment el. Nem akart minket itt hagyni, hogy ne bántsanak minket helyette. Másnap reggel újra jöttek érte és elvitték. A „Centrálba” vitték abba a terembe, ahova én ötödik osztályba jártam. Ezután odahordtam az ennivalót, több napon keresztül. Egy nap együtt mentünk anyámmal és a kishúgommal. Apám meglátott bennünket, és felállt az ablaknál, akkor láttuk utoljára.

Utána a bíróságra vitték őket. Oda már nem fogadtak ennivalót. Ott sétálgattam, hátha meglátom, de nem láttam. Simovics rendőrvezetőt láttam az ablaknál, és ő azt mondta, hogy mondjam meg otthon, hogy estére mindannyian haza jönnek. Soha többet nem hallottunk róluk.

Szeretném megérni, hogy egyszer feltárják a sírhelyüket, és emberi módon eltemessük szereteteinket, és nekik is legyen emléktábla, mint az 1941-es áldozatoknak, hisz ártatlanok voltak.

El kell egyszer a hatalomnak ismerni, hogy vannak nekünk is áldozataink.

Szeretném, hogy az utódaink is tudják, hogy 1944-ben sok ártatlan magyar édesapát kivégeztek. Az, aki bűnös volt az elmenekült.

Nem kívánok bosszút senki ellen, csak az áldozatainknak járó tiszteletadást.

Lassan megbocsátok, de felejteni soha nem fogok.

2. Pósa Rozália

Pósa Mihály az édesapám nem foglalkozott politikával, hitszerető és családszerető földműves ember volt. A földművelés mellett mezőőrként is dolgozott.

1944 őszén, az utcán tartóztatták le, és ismeretlen helyre hurcolták. Rá akarták kényszeríteni, hogy becstelenséget, hazugdolgot, elismerését írja alá, amit ő elutasított. Ezt követte a szörnyű kínzás. A teste a veréstől sötétkék véraláfutásos volt, a kezeit kitörték. Négy gyermeket hagyott árván.

Kovács család tragédiája

(részlet Mészáros Sándor „Holttá nyilvánítva” című könyvéből)

1944. nyár végén, illetve kora őszén, megalakult a becsei harci csoport, amely később a második sajkási partizánosztag részévé vált. Ekkor már a becsei magyar lakosság soraiba, arról kezdtek sutogni, hogy a városban elkészítették azoknak a névsorát, akiket rendszerváltozás után, ki kell végezni.

Még nagyobb félelmet és megdöbbenést okozott az 1944 évi szeptember 18-i gyilkosság, amelynek áldozatai a Kovács testvérek, a 17 éves Károly és a 8 éves Gyula voltak. A galád cselekedetet a becsei harci csoport hajtotta végre.

Az áldozatok édesapját, Kovács Józsefet (1900) 1944. szeptember 16-án mozgósították a magyar hadseregbe, de csak Verbászig jutottak el. Ott őt és egy másik idősebb bevonulót, visszaküldték, mondván, hogy nekik már nem kell a harctérre menniük.

Felesége és két fiú gyermeke, Károly és Gyula, az egyik Becse környéki szálláson, az úgynevezett Cseszák tanyán tartózkodtak. A közelben egyébként még két Cseszák tanya volt.

Az egyik Cseszák, ahol a Kovács család bérlőként dolgozott a városi közigazgatásban volt alkalmazva, és ez már elég volt ahhoz, hogy Cseszákot háborús bűnössé nyilvánítsák.

A tragikus 1944. szeptember 18-a éjszakáján a Cseszák tanyán a Kovácsné és két fián kívül, még egy házaspár tartózkodott, azzal a céllal, hogy segítenek a szénagyűjtésben. Ez a házaspár az istállóban aludt.

Este 8 óra volt, a Kovácsék épp hogy elaludtak, arra riadtak fel, hogy valaki dörömböl az ajtón.

Nagyon megijedtek, arra gondoltak, hogy az istállóban lévő házaspár akar betörni a lakásba. Az anya a kisebbik fiút, aki nem ébredt fel kivette az ágyból. A nagyobbik fiú ment elől. Keresztül mentek a másik szobán is, és ott kiugrottak az ablakon, de a fiú azonnal visszafordult, és azt mondta – anya erre nagyon sokan vannak. – Közben lövések dördültek el. A fiút egy golyó szíven találta. Azonnal meghalt. A tüzelés folytatódott. Az anyára és a karján lévő gyerekekre öt lövést adtak le. Három lövés a kisfiút találta el, és ő is meghalt. Egy lövés az anya füle mellett, egy pedig a szeme előtt ment el.

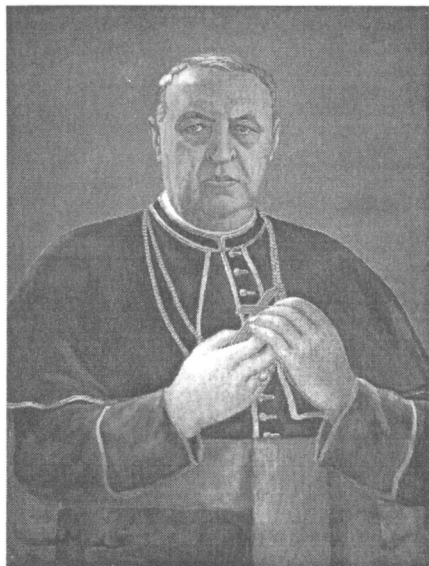
Ilyen bevezetés után abbahagyták a lövöldözést, oda mentek Kovácsnéhoz és azt kérdezték, – hol van Cseszák? – mire ő csendben azt felelte, – bent a városban.

Kovácsné később elmondta, hogy a tanyára betört csoport kb. 90 fő lehetett. Mindannyian szerbek voltak, egy nő kivételével, aki magyar volt.

A két fiú holttestét a nyári konyhába vitték. Az anyára szigorúan ráparancsoltak, hogy reggelig nem szabad bemenni a lakásba, melyet teljesen kifosztottak. Azután a kukoricáson keresztül elindultak a másik Cseszák tanya felé. A tulajdonost szerencsétlenségére

otthon találták. Kegyetlenül megkínozták, levágták a nemi szervét, az illető a helyszínen kiszervenedett. Erről a tanyáról magukkal vittek egy személyt túszként, akinek útközben sikerült megszökni, és később ő mesélte el a történeteket.

3. Névtelen levélíró

**Petrányi Ferenc,
apátplébános**

Nemrégén a sírját felszámolta az egyházközösség és a kápolna oldalában állítottak síremléket, ahol újra rávésték azt a vallásos kis verset, amit még életében meghagyott a plébános, és amit Mikovity Marina és a harmadik helyi közösség vezetői kb.35-40 évvel ezelőtt levakartattak a sírkőről, mert ártalmasnak találták a szöveget.

Az akkor elhurcolt magyarokat az úgynevezett „Centrál” színháztermében tartották fogva, embertelen körülmények között.

Radek István

1944. október 14-én édesapám Guti Sándor, bátyám ifjú Guti Sándor (18), édesapám testvére, Guti Mihály és Simon József nevezetű becsei lakós, Topolya irányából jöttek hazafelé, dr. Gombos Dezső birtokáról. Amint a város széléhez értek, Bándzsó Mika nevű szerb fegyveres őrizetbe vette őket. Elindultak a város felé, mikor Simon József házához értek, Simon azt mondta a fegyveresnek, hogy ő innen nem megy tovább, őt csak holtan tudja magával vinni. Ekkor Simon Józsefet a fegyveres elengedte. Édesapámékat viszont bekísérte az akkori „Centrál” hotelbe. Ma a Közgazdasági-kereskedelmi iskola épülete. Oda gyűjtötték a letartóztatott magyarokat.

Még aznap közölte Simon József a hírt édesanyámmal, hogy hol vannak édesapámék. Az összefogdosott és bezárt magyarok részére október 23-ig lehetett ennivalót vinni. Ezt

tette édesanyám is. 23-án közölték, hogy nem kell vinni több ennivalót, mert már kapnak enni. Előtte éjjelen lettek kivégezve a Tisza-parti erdőbe. A „Centrál” hotelből nagyon kevés embernek sikerült kiszabadulni. Akik kiszabadultak, azok az emberek sem mertek beszélni, sok éven keresztül a szörnyű eseményekről.

BECSEI ÁLDOZATOK NÉVSORA (nem teljes)

Sor-szám	Név	Életkor	Foglalkozás	Családi állapot
1.	Bauer István	?		
2.	Bauer Lajos	?		
3.	Balzam Géza	?	parasztgazda	
4.	Brecska Károly	?	tűzoltó	
5.	Brankovics Béla	?	kályhás	
6.	Butás Károly	72	munkás	
7.	Budai István	?		
8.	Boja Rozália	?	háziasszony	
9.	Csányi Sándor	?		
10.	Cserepes Péter	?		
11.	Csordás Miklós	?		
12.	Dér ?	?		
13.	Guti Sándor	42	munkás	nős
14.	Guti Sándor, Sándor fia	22	géplakatos	
15.	Helmer Béla	?	sintér	
16.	Hegyi Ferenc	?	vaskereskedő	
17.	Horti Mária	?	háziasszony	
18.	Horváth Simon	?		
19.	Juhos Sándor	35	?	
20.	Kardos ?	?		
21.	Kamaszi József	?	rendőr	
22.	Karácsondi ?	?		
23.	Kiss Vince	?		
24.	Kiss Antal	?		
25.	Király János	?		
26.	Kovács Ferenc	?		
27.	Kovács Mihály	35	sintér	?

28.	Kovács Sándor	?	hentes	?
29.	Kovács Károly	17		
30.	Kovács Gyula, Károly testvére	8	tanuló	?
31.	Kónya György	?		?
32.	Kolonics Lajos	?	téglagyáros	?
33.	Komáromi István	?	földbirtokos	?
34.	Látó István	?		?
35.	Lengyel Ferenc	?		?
36.	Lukács András	?		?
37.	Majoros István	?		?
38.	Márei András Bandi	?		?
39.	Nagy István Zatykó	?		?
40.	Német Júlia	?	háziasszony	?
41.	Nikolt Ferenc	?		?
42.	Pap József	?		?
43.	Pajor János	?		?
44.	Pál Ferenc	?		?
45.	Pázmány Péter	?		
46.	Petrányi Ferenc	47	apátplébános	?
47.	Pekár Szilveszter	?	rendőr	
48.	Pósa Mihály	57	földm. mezőőr	családos
49.	Putsaji (?) Kálmán		patikus	
50.	Rogács József	?		
51.	Sági István	?	rendőr	nős 2 család
52.	Siflis Imre	?	ügyvéd	
53.	Simovics József	?	rendőrvezető	
54.	Smith Károly	?		
55.	Sztárcsevity Gyúró	?		
56.	Táborosi József	?		
57.	Terék Tibor	?		
58.	Toklász Ferenc	?	rendőr	
59.	Tóth István	?		
60.	Turai ?	?		
61.	Varnyú József	?		
62.	Vadóc József	?		
63.	A sintér felesége	?		

Becsei kopjafa az 1944/45-ös vértanúk emlékére

PÉTERRÉVE

Péterrévének 1948-ban 10222 lakosa volt. Ebből 7607 magyar és 2455 szerb ajkú. Valószínű, hogy 1941. és 1944-ben ettől sokkal többen éltek Péterrévén. A partizánok bevonulása itt is szedte az áldozatokat.

Leonissa nővér feljegyzése (részlet Matuska Márton könyvéből)

1944 októberében a zárdában voltunk, de már nem taníthattunk. A tanítást világi tanítók vették át. Féltünk, mert kivégzések voltak. Hallottuk, többektől, hogy olyan 200

Dr. Takács Ferenc
péterrévei apátplébános

körül volt az áldozatok száma. 1944. november 19-én, Szent Erzsébet napján végezték ki dr. Takács Ferenc plébánost. A zárdaablakból néztük, hogy vezették a vesztőhelyre. Ez a hely a templomnak által volt, az akkori községházánál. Csak egy nővér nézte végig a kivégzést, Donáta nővér, hogy el tudja mondani az utódoknak. A többi nővér a kápolnába ment imádkozni. Dr. Takács Ferenc plébános kívánsága az volt, hogy a paptársát Főtisztelendő Török Vince káplánt engedjék hozzá. Azonban a Főtisztelendő félelmében elrejtőzött, és nem találták sehol. Egy jóra való szerb a plébánia ajtaján zörgetett de hiába. Mivel nem találták Vince atyát, végrehajtották az ítéletet. Golyó általi halállal halt meg. Egy szerb lötte le, aki később megőrült. Azután halottaskocsiba tette négy magyar és a temetőbe vitték. Ott az előre kiásott sírba a temető szélén koporsó nélkül lökték a sírba és így ülve maradt. (ezt Rab Pál a temető csősz mondta el.)

„Amíg én a brigádban voltam apámat kivégezték” - részlet M.M. könyvéből.

Október 8-án sokan összepakoltak és elmentek. Mi is kértük apámat, hogy menjünk, de ő nem akart. A tanyavilágban, ahol élünk három egyforma nevű ember volt. Egy elmenekült, egy elrejtőzött egy pedig az apám volt, aki nem akart menni sehova. Mi bementünk a faluba, ő a tanyán maradt.

Másnap – harmadnap megtörtént a szerencsétlenség. Két kocsival gépfegyveres partizánok állítottak be a tanya udvarába. A cselédek és az apám volt ott. Ők látták, hogy vitték el az apámat. Megkötözték a kezeit és a kocsni saroglyához kötötték. Ander Lajos látta amint húzták a kocsni után tizenhat kilométer távolságból, a kezét csontig bevágta a kötélen a csizmája tele volt vérrrel. Amikor kiengedték, mondtam neki, hogy meneküljön el, szökjön meg, de nem akart. Minket, fiatalokat minden reggel hajtottak lövészárkot ásni, nem sokat beszélhettem édesapámmal. Azután én jelentkeztem a munkás brigádba.

Akkorra, már másodszor is ránk szakadt a szerencsétlenség. Édesapámat újra letartóztatták. Éjjel jöttek érte.

Otvori otvori! (Nyisd ki!) kiabáltak. Édesanyám kinyitotta az ajtót, és úgy félre lökték, hogy elszállt. Édesapám fáradt is volt, sebesült is. Kirángatták az ágyból, a kezét hátrakötötték, és kilökték. Egy nő volt meg egy férfi. Egy ideig hordtuk neki az élelmet. Egy alkalommal én is. Akkor láttam, és beszéltem is vele. Kísérték a végére, fogta a nadrágját. Egy magyar kommunista kísérté. Dancsó borbély fia volt. Később együtt dolgoztam vele, Újvidéken a hidat építettük. Mondtam neki, hogy nem szégyenled magad. Bár akkor még nem tudtam, hogy mi lesz apám sorsa. A Petőfi brigádban kurír voltam Zomborból Belgrádba jártam. Egy nap mikor visszatértem Belgrádból, az írrok a kezembe nyomott egy levelet. „Kedves fiam, a fészkerben a szalmán fekszünk. Mindent bezártak, nekem meg azt mondták, hogy megmoshatom a lábamat az apád borában” Sirtam, mint egy gyerek. Még akkor is avval voltunk, hogy édesapámat a többiekkel együtt Oroszországba vitték, pedig Lévai Boris mondta, hogy ő látta a függöny mögül, hogy négyes sorokban kísérik az embereket a Tisza-partra. Még szólt is a nála lévő ismerősének, hogy nézd hová terelik őket: neki a Tiszának. Kezük hátrakötte sötét éjjel. Utána hallatszott a faluban a rettenetes puskaropogás. Mindenki azt hitte, hogy ismét a németek támadnak.

Amikor leszereltem 1946-ban azt mondták nekem, hogy jár nekem is öt és fél hold föld. Mondtam, hogyha édesapáméból adnak, azt elfogadom. Így hát nem kaptam.

Vettünk ki szőlőt Bánátban árendába (bérbe). Ötvennégyben egy vasárnapi napon édesanyám azt mondta, hozzál haza egy kis szőlőt. Én csónakkal átmentem, és mikor jöttem visszafelé, nagy földindulás, jajveszékelés volt a komp körül. A part leszakadt. - Gyere - azt mondja valaki - itt van az apád is. - Sokan megismerték hozzátartozójukat a ruháról. Néztük a sok koponyát, mind tarkólövés a kezek pedig hátrakötve. Majd jöttek a milíciák és szétzavarták a népet, éjjel pedig a cigányokkal beledobáltatták a Tiszába az egészet.

Én úgy tudom, hogy amikor édesapámékat elintézték, akkor 360 embert öltek meg, de ott volt előkészítve még 360. Őket nem végezték ki, mert egy orosz tiszt kiengedte őket, mondván, hogy ők nem gyilkolni jöttek...

PÉTERRÉVEI ÁLDOZATOK NÉVSORA (nem teljes)

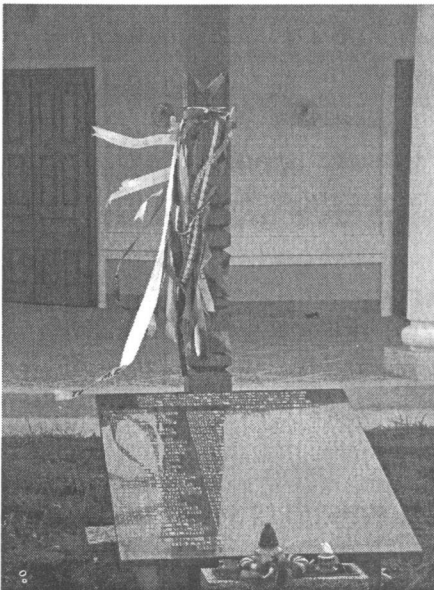
Sorszám	Név
1.	Apró György
2.	Balassa István
3.	Balassa József
4.	Bognár József
5.	Cseh Imre
6.	Csicsa Sándor
7.	Csontos Antal
8.	Deák Vica
9.	Demeter Sándor

10.	Dóka Imre
11.	Dr.Takács Ferenc plébános
12.	Druhai Péter
13.	Dubik Pál Gyura
14.	Fenyői Gizella
15.	Füstös Ferenc
16.	Gödöllei András
17.	Gödöllei Mihály
18.	Hajdú József
19.	Hanák Ferenc
20.	Hauk János
21.	Hényel Mihály
22.	Hényel Mihály felesége
23.	Hercenberger Károly
24.	Horvát Sándor
25.	Horváth Imre
26.	Huttyai István
27.	Kalapos Ferenc
28.	Kaszás Lajos
29.	Kelemen Dezső
30.	Kelemen György
31.	Kerekes József
32.	Kis János
33.	Kis Mátyás
34.	Kis Péter
35.	Kiss István
36.	Kiss Sándor
37.	Koncz Viktória
38.	Koncsik János
39.	Kósos (Kásás?)András
40.	Kozma Lajos
41.	Kőrösi Imre
42.	Kristóf Illés
43.	Kristóf Kálmán
44.	Kulcsár Ilona
45.	Kupak Károly
46.	Major Mátyás

47.	Mandics Nikola
48.	Márkus Péter
49.	Menyhárt Ilona
50.	Menyhárt István
51.	Mezei József
52.	Mikula Mihály
53.	Mikus János
54.	Mikus Péter
55.	Moholi Mária
56.	Moholi Verona
57.	Molnár Mihály
58.	Molnár Pál özvegye
59.	Nagy (Huszár) János
60.	Nagy Amália
61.	Nagy Barna Pál
62.	Nagy József
63.	Nemoj (?)Pál
64.	Ott Verona
65.	Öreg Imre
66.	Öreg Katalin
67.	Öreg Mihály
68.	Panity Bosko
69.	Pásztor Lajos
70.	Pásztor Péter
71.	Pecze Borbála
72.	Pecze Mihály
73.	Péter Pál
74.	Prokec Ferenc
75.	Sánta Katica
76.	Simon József
77.	Smidt Jakab
78.	Szabó István
79.	Szabó Mihály
80.	Szabó Pál
81.	Szabó Sándor
82.	Szántós András és felesége
83.	Szántós Mária

84.	Szatmári Albin
85.	Százi Péter
86.	Szügyi Gizella
87.	Terecki Márton
88.	Tubák Viktória
89.	Tubik Pál
90.	Tüski István
91.	Uram Imre özvegye
92.	Urbán András és felesége
93.	Urbán Ilona, István felesége
94.	Urbán István
95.	Varga Imre
96.	Vásárhelyi Imre
97.	Vastag Péter
98.	Vermes János
99.	Víkor György
100.	Víkor János
101.	Viskovity Gavro
102.	Vörös Ilona

A hatóságok szerint 72 embert végeztek ki. Az ott élő szemtanúk szerint több mint 300 ember esett áldozatul a nemzetgyűlöletnek 1944-ben.

Péterrévén, az 1944-es magyar áldozatok emlékére állított kopjafa a márványtáblával.

NÁDALY

Horváth László

Az 1944-ben történt véres eseményekkel kapcsolatban a következő adatok is bizonyítják, hogy nagymértékben történtek kivégzések, sok ártatlan magyar embert végeztek ki.

Egy alkalommal a televízióban, Brankov Lazar akit koronatanúként, mint a katonai közigazgatás egyik vezetőjét, szólaltattak meg, kijelentette, hogy Bácskában kb.80-140 magyart végeztek ki, de azok is háborús bűnösök voltak.

Ez nem igaz. Nádaly 1000-1200 lakost számlál és 1944-ben sem volt több, mégis 50-55 ártatlan embert végeztek ki. Ezek a férfiak és asszonyok többnyire földművesek voltak. Igaz, nem mind magyar volt, volt közöttük német, orosz, sőt szerb is.

A legnagyobb vérengzés a volt csendőrlaktanya épületében történt. Ide hurcolták az embereket, megkínózták és kivégezték, majd a csendőrlaktanya kertjében temették el őket.

A partizánok vádoltak, ítékeztek, és végrehajtották az ítéletet. Az áldozatoknak nem volt alkalmuk védekezni.

Sajnos ma már kevesen élnek azok közül, akik átéltek a borzalmas napokat, és így nehéz összeszedni a kivégzettek névsorát.

Bakos András kisbíróf elfogták, és élve elásták úgy, hogy csak a feje látszott ki. A fejét addig rugdosták, míg életet láttak benne. Egy gyermeke volt.

Bajai Józsefet (becenevén Kernya) bekísérték a csendőrlaktanyára, és bestiálisan megkínózták. Puskatussal és löccsel addig verték, hogy az esztét a falról kellett leszedni.

Erre a szörnyű munkára, egy Ilonka nevű lányt kényszerítették, akit takarításra, és „másra” is használtak. Bajai után 6 árva maradt.

Burjakov Alekszát (félkezű oroszoknak ismerték) elfogták, és kihurcolták a nagyjárású bikaistállóhoz, megkínózták, és nyilvánosan kivégezték.

Csala Imre tanítót a kiásott tömegsírnál végezték ki. Felesége és két gyermeke a kivégzés után titokban elszökött, ott hagyva minden vagyonukat.

A Filip nevezetű házaspárt, akiket Klipának ismertek, kocsmárosok voltak, szintén a tömegsírnál golyó által végezték ki.

Bašić Milicát a tömegsírnál végezték ki. Nem tudni mivel vádolták.

Trencsányi Dezső tanító kínzás közben halt meg. Volt egy Fan Branko nevű cigány, akinek az volt a dolga, hogy az agyonkínzott, vagy már halott embert kihúzza a kertbe ahol a tömegsír volt. A tanítót lábánál fogva kihúzta a sír szélére, itt még egy golyót belelőttek a már halott emberbe.

Horváth István harangozót és földművest, borzalmas kínzás után golyó által végezték ki, a tömegsírban nyugszik. Hat árvát hagyott maga után.

König (Liszela?) német nemzetiségűt embertelen kínzások után, a szemtanúk szerint levágták a mellét és besózták a sebeit, majd mikor kiszenvedett, a dögtetemöbe dobták.

Kohanec Jánost 2 gyermekes parasztember volt. Megkínózták, majd kivégezték, és a tömegsírba temették.

Móric Antal paraszt ember volt. Megkínózták és kivégezték a tömegsírnál.

Jánosi Istvánt és feleségét, Berkec Viktóriát (becenevük Kocsis), mindkettőjüket kegyetlenül megkínozták, és kivégezték. Hat gyermekük maradt. A gyermek közül volt egy Pali nevezetű fiú, aki később megtudta az egyik gyilkos nevét bizonyos Mravity nevezetűt, elfogta a kocsmá előtt és agyonverte.

Börtönbe zárták. A szabadulása után azonban nemsokára holtan találták meg a kánális parton.

Jánosi Lajost István testvérét, aki legényember volt a saját házuk előtt verték agyon, a szülei szeme láttára.

Kivégezték Nacsa Andrást és feleségét Ilonát. Három gyermekük maradt árván.

Sztanimirov Budimir (Buda), téglagyár tulajdonos. A téglagyárnál verték agyon, mert nem akarta pénzelni a partizánokat.

Huszák Péter csendőrpáncsnok, az elsők között lett kivégezve. Két gyermeke volt. Sebők Ferencet, Huszákkal együtt végezték ki és mindkettőjüket a dögtemetőbe dobták.

Szekicki Dusan korábban csendőrzvezető volt. Elfogása után, a bikaistállónál nyilvánosan végezték ki. Kivégezték Simon Jánost és élettársát, Tóth Ilonát. Mindketten a tömegsírban nyugszanak. Két árva maradt utánuk.

Hornyk István a szőregi pusztán dolgozott, mint főispán. Onnan hurcolták el a túrjai partizánok, de nem tudni hol végezték ki. Felesége kereste Turján, de ott azt mondták, hogy elvitték Csúrogra. Úgy tudni, hogy Hornyk István nővéreit is elfogták a túrjai partizánok, és kivégezték őket.

Tošo Đurđevčiant aki félig ruszin félig magyar volt, kivégezték, de nem tudni hol temették el.

Tajzán Mihályt és feleségét Veronát, fiukat (Józsefet) vagy Mihályt, mindhármukat kivégezték, csak lányuk, Juliska maradt életben.

Puráty Lázó legényembert a partizánok a saját szállásán verték agyon, állítólag az egyik gyilkos Mravity volt. Ez a gyilkosság már akkor történt, amikor megszűntek a magyarokkal szemben a gyilkosságok.

Mészáros Ferenc talán az egyetlen, a kínzás után nem végezték ki, és haza engedtek. Azonban annyira összeverték, hogy 1949-ben meghalt.

Jakubec István öt gyermeket hagyott maga után, de a legkisebb már apja halála után született.

Feleségét elhurcolták Újvidékre a börtönbe, de mikor látták, hogy közeledik a szülés, elengedték, de az asszony a börtön küszöbén megszülte gyermekét.

N. J. Névtelen adatközlő

Apámat Nacsa Andrást, Huszák Péterrel együtt 1944. október 22-én vasárnap végezték ki a nádalyi csendőrlaktanya kertjében. Itt is temették el őket. Engem, aki akkor 13 éves voltam a falhoz állítottak, majd körülövdöztek. Anyámat és több asszonytársát miután megölték, a sintérház udvarában kifőzték szappannak.

A NÁDALYI ÁLDOZATOK NÉVSORA
(nem teljes)

Sorszám	Név	Életkor	Foglalkozás
1.	Bakos András		kisbíró
2.	Bajai József (Kernya)	41	
3.	Basity Milica		
4.	Burjakov Aleksza		
5.	Csala Imre		tanító
6.	Fehér Imre		földműves
7.	Filip (Klipán)		kocsmáros
8.	Filip felesége		
9.	Földi Irma		tanárnő
10.	Horváth István	41	földműves
11.	Hornyik István		
12.	Huszák Péter		csendőrtiszt
13.	Jakubec István		
14.	Jánosi István		
15.	Jánosi István felesége		
16.	Jánosi Lajos, István testvére		
17.	Koppányi Emil		tanár
18.	Kohonac János	41	földműves
19.	König Liszela (?) német	39	
20.	Móric Antal	44	
21.	Nacsa András	41	földműves
22.	Nacsa Ilona, András felesége	38	háziasszony
23.	Pálinkás Mihály		
24.	Pálinkás Ilona		
25.	Puráty Lázó		
26.	Sebők Ferenc	43	
27.	Sekicki Dusan		csendőrvezető
28.	Simon János		
29.	Simon János felesége Ilona		háziasszony
30.	Sztanimirov Budimir		téglagyár tulajdonos
31.	Tajzán Mihály		
32.	Tajzán Verona Mihály felesége		
33.	Tajzán Mihály, Mihály fia		
34.	Trencsányi Dezső		tanító
35.	Tósó Gyurgyevcsán	43	

MÚZSLYA

A második világháború után a béke első napjaiban, a katonai közigazgatás idején a felfegyverzett polgárok csoportjai atrocitásokat hajtottak végre a magyar ajkú lakóságon, ahogy Vajdaság szerte úgy Múzslyán is. Erről természetesen ötven éven keresztül nem volt ajánlatos beszélni.

Az események félelmetesen komorak, de ez nem ok arra, hogy ne kezdjünk a kibogozásukhoz, hisz miattuk ék verődött a nemzetek közé. A történetek kivizsgálásához addig kell hozzáfogni, amíg az életben lévő tanúk, egyre kisebb csoportja ki nem halt.

Az idősebb generáció visszaemlékezése szerint a béke első napjaiban egy-egy fegyverdörrenés verte fel a csendet. Teltek a béke első napjai, amik csak látszólag voltak nyugalmasak.

1944. októberében történt:

Farkas Katalin

A Tisza szélén a négyes számú pumpánál volt apósom gátőr. Férjemmel, Dezsővel, két lányommal és a 17 hónapos fiammal kimentünk apósomhoz segítezni a mezei munkában.

Egy délelőtt betért hozzánk a hármas számú pumpánál szolgálatot teljesítő gátőr-szomszédunk.

Vele volt egy ismeretlen fegyveres és a tanyai optánstanító.

Dezsőt, a férjemet keresték. A gyerekek megéreztek a veszélyt és hozzám szaladtak.

Dezső a határban dolgozott. Messziről látta a jövevényeket, később mesélték azok, akik együtt dolgoztak vele. Figyelmeztették, hogy ne menjen haza, várja meg míg elmennek.

Dezső haza jött. Nem akart bennünket egyedül hagyni és különben sem bántott soha senkit.

Ahogy haza ért a fegyveres rászólt, hogy fogja be a lovat, – nagyon szép lovunk volt.

Dezső befogta a lovat, közben érdeklődött, hogy hova mennek? – Ne aggódj, csak hajts. Mondta a fegyveres, akit idegesítettek a kérdések.

A szekér elindult. Soha többé nem láttam a férjemet. Vele együtt eltűnt a szekér és a ló is örökre.

Apósom később érdeklődött a határban dolgozó barátainknál, és az écskai ismerőseinknél és a következőket tudta meg. Hármukat a szálláson összeszedték, behajtották a „Dragó” féle tanyára. Néhány órás dorbézolás, ivás kezdődött, Dezsőék addig a kocsi aljában ültek.

Drágó szerbparaszt ismerősünk volt. Nem messze tőlünk volt a tanyája. Menye alkalomadtán kisurrant a foglyokhoz, és mondta nekik, hogy meneküljenek, mert ezek ki akarják őket végezni. Dezsőék nem menekültek. Hova meneküljenek, mondták, hisz nem bántottak senkit és a család is otthon van.

Nem használták ki az utolsó alkalmat.

Az écskai községházára vitték őket. Szemtanúk állítása szerint szörnyű kínzások és ütlegelések után levetkőztették és agyonlövöldözték őket. Valahol az öreg téglagyár gödreiben vagy a dögtemetőben vannak elföldelve.

Budai Sándor

Budai József apám testvére volt. Csőszként kereste a kenyerét a múzsliai határban. Munkáját felelőséggel végezte, azt hiszem ezért is kellett meghalnia.

A tolvajokat általában elfogta. Többnyire ismerte a tanyákon tartott jószágokat.

A hármasszámú szivattyúnál egy szerb gátör volt. Jószágai rendszerint felügyelet nélkül a szomszédok földjén legeltek. Nagybátyám, ha csak tehette, hazaterelte őket és többször is figyelmeztette a gátört, hogy ügyeljen a jószágaira, mert kárt tesznek a szomszédok termésében.

1944. októberében Jóska bátyám házánál megjelent ez a gátör a felfegyverzett embe-
reivel és az optánstanítóval. Bátyám vesztére odahaza volt. Vera néném és kislánya az ordítóasztól megijedtek és sírni kezdtek. –Te velünk jössz, te leszel a tanú- ordított rá az egyik fegyveres.

– Várjatok emberek, majd felöltözök –mondta a nagybátyám. Nem lesz rá szükség ordítottak rá és kitoloncolták az utcára. Az utcán már volt néhány összetoloncolt ember, a nevükre már nem emlékszem. Kegyetlen ütlegelések közepette elindították őket Écskára.

Az utcán menetelés közben a „Horti Miklós katonája vagyok” című dalt kellett nekik énekelni, ha nem énekeltek verték őket. Kinézett a néptelen utcára egy kislegényke. Az egyik fegyveres megmarkolta és oda lökte a többi emberhez, – te is menj velük – mondta. A fiút is ütötték verték egészen a Bega töltésig. Onnan azután haza zavarták.

A szemtanúk állítása alapján véresre verték, ezeket az embereket. Az embertelen kínzás után az életben maradottak közül néhányat kivégeztek. Tudtommal így hat embert végeztek ki. A többieket a kivégzés előtt, felsőutasításra Becskerekre kísérték kényszer-
munkára.

A kivégzetteket szekérre dobálták és a közelben lévő régi téglagyár gödreiben az écskai munkakerülőkkel elásatták.

Néhány nap múlva a történetek után, berontott egy partizán az udvarra és ráordított az Arankára, nagybátyám kislányára, hogy - kivégeztük a gané apádat, de titeket is agyonverünk fasiszták.-

A családukban sokáig nem mertünk ezekről beszélni, csak Vera néném sírta el magát többször is.

A kivégzettek:

Budai József

Farkas (Simon?) Dezső

Kanász Antal

Márton István

Sörös Imre

BOLDOGASSZONY FALVA

Férjem Tóth Sándor 1916-ban született. 1944. október 28-án kivégezték Boldogasszonyfalván. Sógornőm férjét Péter Sándort, aki 1905-ben született, foglalkozása csendőr volt, szintén kivégezték. Petro Illést nagyon megverték, majd utána öngyilkos lett.

Szilák Antalt, aki 1916-ban született, a partizánok elvitték, többé nem látta senki. Nyoma veszett Fárbás Józsefnek, és Tóth Istvánnak is, miután őket is elhurcolták.

SZENTTAMÁS

Névtelen adatközlő

Édesapám katona volt. Mi édesanyámmal Topolyán tartózkodtunk, de mivel nyomdánk és könyvkereskedésünk működött Szenttamáson, haza mentünk, megnézni mi van otthon.

Útközben megállítottak a partizánok, majd bekísértek bennünket a községházára. Ott tanakodtak, hogy mi legyen a gyerekkel – már mint velem -, erre édesanyám könyörögni kezdett, hogy engedjenek szabadon. Így szabadultam ki, azonban édesanyámat, Böhmes Adélt, – aki 1906-ban született – a több száz elfogottal együtt kivégezték Szenttamáson. Közös sírba temették őket, a temető előtt. A hozzátartozók ide hozták az emlékezés virágait, amíg azokat is el nem tűntették. Később legelőnek használták a területet, most pedig tudomásom szerint, erre a helyre hullaházat építettek.

Édesapámat Magyarországon végezték ki az oroszok 1944-ben.

Azok közül, akiket akkor végeztek ki, mikor édesanyámat, csak Kis József hentesről, Penc Kornél órásról, Dukai Béla ügyvédről, testvéréről Dukai István szücsről valamint Andrócki Aladárról hallottam.

FEKETETŐ

Tóth Buzder János-Báró

1920-ban születtem Feketetón. Amikor bejöttek a németek, kényszermunkára hajtottak bennünket. Fizetést nem kaptunk, csak ennyivalót. Három hónapig dolgoztunk, ezután több mint harmincan, átszöktünk Magyarországra. Azt hittük, hogy jobb lesz nekünk, mivel mi is magyarok vagyunk, s ott elfogadnak bennünket, de nem így történt. Nem sokkal később visszadobták az egész csoportot. Ezután börtön, majd ismét kényszermunka következett. A táborunk, hol a németek, hol a partizánok fennhatósága alatt állt. Volt olyan időszak, amikor napközben a németek, éjszaka pedig a partizánok ellenőrizték a foglyokat.

A partizánok ezeket az embereket, erdőirtásra szállították Fehértemplom környékére. Azt, aki nem akart nekik dolgozni, szó nélkül lelőtték. Egy reggelre, több mint 80 agyonlőtt embert találtunk, szinte mindegyik bánáti falvakból származott, volt, akit az ágyban ért a golyó. Mindez elrettentésként szolgált számunkra. Később lövészárkot ásattak velünk, de aknákat is kellett telepítenünk.

Majd Csúrogra és Zsablyára vittek bennünket. Akkor már mindkét falu tele volt partizánokkal. A csendőrlaktanyában helyeztek el bennünket. Közülünk több mint 20 embert megöltek a partizánok. Akik életben maradtunk Újvidékre kerültünk kényszermunkára.

Sok szenvedés után jutottam el Horvátországba. Egyik faluban láttam, amikor a szerbek felakasztják a szerb és a magyar papot egy fára. A végén Djakovon a kolostorban kerültem, itt addig maradtam, míg fel nem épültem a betegségemből.

Talán még leírnám azt, hogy mi történt a mi községünkben. Stojkov Dusan, akinek Táltos volt a beceneve, megkötözte a pravoszláv papot, majd a pap szeme láttára megérőszakolta a feleségét, majd pedig, egy egész csoport partizán követte őt. A partizánok között volt egy magyar is. Micsík János volt a neve. Miután a pappal végignézték a szégyenteljes cselekedetüket, lelőtték őt is és a feleségét is.

1944-ben a Feketető környéki falvakból mindenkit, aki nem menekült el, összegyűjtötték

Ezeket a németeket és a magyarokat a bocsári táborba zárták. Vályúból etették őket, mint a disznókat. Közöttük volt a nagybátyám, Juhász Ferenc. Ők mindnyájan meghaltak. Megtörtént eset az is, hogy az összesedett emberek kezeit megkötötték, majd nyakukba dróthurkot vetettek, és lovakkal húzatták őket, addig amíg a hurok el nem vágta az emberek nyakát. Vujin Dragan hat lovát használták erre a célra. Sokat közülük Törökkanizsára vittek s a vásártéren egy gödörbe hantolták el őket.

Hallottam arról is, hogy Szanádról, Adorjánról, Kanizsáról és Törökkanizsáról is szedtek össze magyarokat.